

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 1. marca 1856.

V kakošen prid nam utegne biti svobodna obertnija?

Odgovor v več poglavjih.

Drugo poglavje.

Zakaj pa bi to, kar veljá za kmetijske obertnike, ne veljalo tudi za vse druge obertnike in rokodelce?

Ker se je tedaj naš mojster po pravici razjezil zoper tak teržen red, po katerem bi imeli le nekteri kmetje pravico žito, sočivje, sadje itd. prodajati, in, ker jih je malo tako upravičenih, poviševati potem ceno, kakor bi se jim ljubilo — al ne bo ravno ta mojster, ako vse te izglede dobro prevdari in pošteno presodi, potem tudi poterdti mógel, da to, kar je enemu prav, mora biti tudi drugemu. Blago je blago, naj ga daje kmetovavec iz rok ali pa obertnik in rokodelce; le ta razloček je, da uno blago, ki ga kmet prideluje, je sirovo, — to pa, ki ga obertnik ali rokodelce izdeluje, je izdelano. To pa kakor uno je dan današnji potrebno: suknja in pa klop ste nam ravno tako za življenje potrebne kakor kruh, meso in sočivje. Kolikor dražje moram eno — suknjo ali mizo — plačevati, toliko manj mi ostaja za jéd in pijačo, ako bi si človek rad včasih masliček vinca ali óla privošil.

Kaj pa je gori pri kmetijski obertniji (pri kmetijskih pridelkih) naš mojster tako iskreno zagovarjal? Kaj družega, kakor to, da naj vsak kmetijsk obertnik, to je, vsak kmetovavec, na svoji zemlji svobodno prideluje kar hoče in kolikor hoče, in da naj vsak svoje pridelke vozi na sejm kamor hoče in prodaja.

Ob kratkem bi se dalo to takole reči: „Vsak kmetijsk obertnik (kmetovavec) ima pravico, svoj kapital in svoje delo obračati kakor hoče, in po svoji volji ga v dnar spraviti“. Vsi kmetijski obertniki (kmetovavci) imajo pravico s svojimi pridelki priti na sejm, na sejmu si brez zadržka iskati kupcev, in ceno svojih pridelkov staviti tako, kakor jih pridelk stane, in kakor je več ali manj kupca na tergu.

Na to vižo je tedaj naš mojster sam spoznal, da gré vsakemu kmetovavcu svobodno gospodarstvo z njegovim blagom in z delom njegovih rok, zraven tega pa tudi pravica, svobodno si iskati kupca za njegove pridelke.

Marsikteri mojster utegne reči: kmetija, živinoreja, rudnarstvo itd. itd. niso to, kar se prav za prav pod obertnijo ali rokodelstvom razume, ker navadno obertnija ali rokodelstvo zapopada le tiste dela, po katerih se nekteri pridelki, kakor lés, železo, loj in več družih stvari, za mnogotero rabo izdelujejo.

Kakor pa je na svetu že večkrat beseda marsiktero zmoto napravila, tako tudi tukaj. Pomota je, če kdo misli, kmetu raste žito samo po sebi v roko, in da živinorejcu ni nič družega potreba, kakor dobrega bika ali da pošilja goveda ne pašo, ali če kdo meni, da se iz rudnika že popolno železo itd. kopá. Res je, da v nekterih gorkih krajih srednje in južne Amerike in tudi v nekterih krajih Europe je zemlja tako rodovitna, da ljudje žanjejo ali kosé, čeravno niso ničesa sejali. Pa v teh krajih tudi ni ne kmetijske ne

kake druge mestne obertnije; zakaj človek se loti obertnije le vselej takrat, kadar ga natora sama po sebi ne redí, in je prisiljen za svoj živež si kaj pridobiti.

To tedaj ne more nobenega razločka delati, ali kdo zemljo obdeluje in svoje pridelke potem za druge izdelke ali za dnar замену (prodaja), ali če svoje ali od družih pridelane pridelke izdeluje in se iz tega živí. Ali je to, da kmetovavec lan seje in predivo tare, kaj družega kakor to, če tkavec iz preje platno tké? Uno je kakor to — delo in obertnija; predivo, ki ga kmetovavec prideluje, in pa platno, ki ga tkavec izdeluje, je blago, ki ima svojo ceno in svojega kupca.

Naj starejša obertnija je, kakor vsak vé, kmetijstvo. Spomnimo se prvih kmetovavcov, ki so na svetu bili: ali niso bili oni sami obertniki vsake sorte. Oni so polje obdelovali, si svoje kočé stavili, tedaj si lés sekali in tesali; oni sami so si napravljali svoje oblačila in za to kože odirali živini in jih strojili; sami so predli, tkali in šivali; da so pa to mogli, so si mogli napraviti kakoršno koli sekiro, žago, kladvo, škarje itd.

Če dan današnji ni to več tako, pa za tega voljo ne moremo razločka delati med pridelovavcem in med izdelovavcem. Eno je toliko potrebno in toliko vredno kakor drugo; včasih bolj uno, včasih bolj to. Kjer je zemlja rodovitna in je malo ljudi, je manj izdelovavcov potreba, vsi lahko živé od zemlje. Kjer je manj zemlje pa več ljudi, tam je preveč rok in preveč ust, da bi vse mógle delati na polji in živiti se od pridelkov; kar je rok od več, morajo prijeti za druge dela, za tiste namreč, ki se navadno štejejo k obertniji in rokodelstvu. Zato je naravno, da na Rusovskem, kjer živí le 600 ljudi na eni štirjaški milji (to je milja na dolgo in široko), je veliko več kmetov kakor rokodelcov (antverharjev), — na Saksonskem pa, kjer na eni taki milji 6280 ljudi prebiva, se večina stanovavcov pečá z obertnijo in živí od fabrik.

Če je iz tega očitno, da vsak, naj prideluje ali izdeluje, je delavec, je obertnik, in če se nikomur ne brani zemljo obdelovati in njene pridelke prodajati in se tako živiti, — zakaj bi ne smelo to veljati tudi od družih ljudi, ki se pečajo s kako drugo obertnijo ali s kakim drugim rokodelstvom, da bi ravno ti ne smeli delati svobodno na svojo roko in prodajati svojih izdelkov? Kakor kmetovavceva skerb mora biti, da spravi svoj pridelk v dnar, tako bo tudi le skerb obertnika ali rokodelca, da proda svoj izdelk.

Na vprašanje zastran istrijskega marúna.

Leta 1854 so poslali prežganjski gospod fajmošter častitemu metliškemu gosp. dekanu nekaj istrijskih marunovih cepičev, ktere sem jaz pocepil na kostanjeve drevesica kakih pet do šest let stare. Prav dobro so se prijeti in lepo odrastli; toda od deseterih drevesic, ktere sem pocepil bil, je samo eno ostalo, ker vse druge je huda burja kasneje polomila.

Cepil sem pa marún, kakor se druge navadne drevesica za kožo cepijo, in sicer takole: